Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
přednesené dne 19. března 2015 [1]

Věc C-398/13 P

Inuit Tapiriit Kanatami a další
proti

Evropské komisi a dalším

„Kasační opravný prostředek — Nařízení (EU) č. 737/2010 — Nařízení (ES) č. 1007/2009 — Obchodování s produkty z tuleňů — Zákaz uvádění na trh v Evropské unii — Výjimky ve prospěch inuitských společenství — Volba náležitého právního základu — Obecná pravomoc harmonizace vnitřního trhu (článek 95 ES) — Základní práva — Mezinárodní právo — Deklarace Organizace spojených národů o právech původního obyvatelstva“

I – Úvod

1. Mohl se unijní zákonodárce v roce 2009 opírat o článek 95 ES (nyní článek 114 SFEU) s cílem stanovit rozsáhlý zákaz uvádění produktů z tuleňů na vnitřní trh Evropské unie? Toto je v podstatě otázka, kterou se Soudní dvůr zabývá v tomto řízení o kasačním opravném prostředku.

2. Citlivou povahu právních problémů spjatých s výkladem a použitím článku 95 ES ohledně vymezení pravomocí mezi Unií a členskými státy není třeba zvlášť zdůrazňovat [2]. Nehledě na rozsah této obecné pravomoci harmonizace vnitřního trhu projednávaná věc vyvolává rovněž problémy v oblasti základních práv Unie. Kromě toho je třeba objasnit, jaké účinky je třeba přisuzovat deklaraci Valného shromáždění Organizace spojených národů v rámci Unie.

3. Tyto otázky jsou unijním soudům předkládány Inuit Tapiriit Kanatami, organizací zastupující zájmy kanadských Inuitů [3], jakož i řadou dalších účastníků – zejména výrobci a obchodníky s produkty z tuleňů – již podruhé. Poté, co jim na podání přímé žaloby proti základnímu nařízení Evropského parlamentu a Rady chyběla aktivní legitimace, teď napadají prováděcí nařízení a namítají přitom (podle

1 — Původní jazyk: němčina.

2 — Další právní spory týkající se článku 114 SFEU jsou ještě projednávány, a to konkrétně věci C-358/14 (Polsko v. Parlament a Rada), C-477/14 (Pillbox 38) a C-547/14 (Philip Morris a další).

3 — Inuité jsou původní etnickou skupinou, která žije zejména v arktických a subarktických oblastech centrální a severovýchodní Kanady, na Aljašce, v Grónsku a v částech Ruska. V hovorové řeči doposud používaný pojem „Eskymáci“ označuje kromě Inuitů ještě další arktické etnické skupiny.

článku 277 SFEU) nezákonnost základního nařízení. Poté, co bylo určeno, že nejsou aktivně legitimováni k podání přímé žaloby proti základnímu nařízení Evropského parlamentu a Rady[4][5], nyní napadají prováděcí nařízení Evropské komise[6] a namítají přitom incidenčně (podle článku 277 SFEU) protiprávnost základního nařízení.

4. Ani tentokrát nebylo návrhové žádání Inuit Tapiriit Kanatami a dalších v prvním stupni úspěšné. Tribunál Evropské unie jejich žalobu na neplatnost zamítl rozsudkem ze dne 25. dubna 2013[7] jako neopodstatněnou. Uvedené rozhodnutí nyní napadají tímto kasačním opravným prostředkem.

II – **Příslušné právní předpisy**

A – *Předpisy unijního práva*

5. Unijní právní předpisy upravující uvádění produktů z tuleňů na evropský vnitřní trh se nacházejí zčásti v základním nařízení (nařízení č. 1007/2009), které bylo přijato Evropským parlamentem a Radou Evropské unie v roce 2009, a zčásti v prováděcím nařízení Komise (nařízení č. 737/2010), které bylo přijato v roce 2010. Toto řízení sice formálně směřuje proti prováděcímu nařízení, po obsahové stránce je však napadána pouze legalita základního nařízení.

Základní nařízení (nařízení č. 1007/2009)

6. Předmět nařízení č. 1007/2009 je v článku 1 stanoven následovně:

„Toto nařízení stanoví harmonizovaná pravidla pro uvádění produktů z tuleňů na trh.“

7. Článek 3 nařízení č. 1007/2009 stanoví, že pro produkty z tuleňů platí následující „podmínky pro uvedení na trh“:

„1. Uvádění produktů z tuleňů na trh je povoleno pouze tehdy, jestliže produkty z tuleňů jsou získávány při tradičních lovech tuleňů pořádaných inuitskými a jinými původními společenstvími, které přispívají k jejich živobytí. Tyto podmínky se u dováženého zboží uplatňují v okamžiku nebo v místě dovozu.

2. Odchylně od odstavce 1:

a) je dovoz produktů z tuleňů rovněž povolen, pokud je pouze příležitostný a představuje výhradně zboží určené pro osobní použití cestujících nebo jejich rodin. Povaha a množství tohoto zboží nesmějí být takové, aby naznačovaly dovoz pro komerční účely;

b) je rovněž povoleno uvádět na trh produkty z tuleňů, které pocházejí z vedlejších produktů lovu regulovaného vnitrostátním právem a prováděného výhradně za účelem udržitelného řízení mořských zdrojů. Toto uvedení na trh je možné pouze na neziskovém základě. Povaha a množství těchto produktů nesmějí být takové, aby naznačovaly uvedení na trh pro komerční účely.

4 — Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1007/2009 ze dne 16. září 2009 o obchodování s produkty z tuleňů (Úř. věst. L 286, s. 36).

5 — Usnesení Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Parlament a Rada (T-18/10, EU:T:2011:419), potvrzené rozsudkem Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Parlament a Rada (C-583/11 P, EU:C:2013:625).

6 — Nařízení Komise (EU) č. 737/2010 ze dne 10. srpna 2010, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1007/2009 o obchodování s produkty z tuleňů (Úř. věst. L 216, s. 1).

7 — Rozsudek Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Komise (T-526/10, EU:T:2013:215), dále jen „napadený rozsudek“.

Uplatňování tohoto odstavce nesmí ohrozit dosažení cíle tohoto nařízení.

3. Komise řídícím postupem […] vydá technické pokyny, které stanoví orientační seznam kódů kombinované nomenklatury, do kterých mohou spadat produkty z tuleňů, na které se vztahuje tento článek.

4. Aniž je dotčen odstavec 3, přijímají se opatření k provedení tohoto článku, jež mají za účel změnit jiné než podstatné prvky tohoto nařízení jeho doplněním, regulativním postupem s kontrolou […].“

8. V článku 2 bodě 4 nařízení č. 1007/2009 je kromě toho obsažena následující definice pojmu „Inuité“:

„původní příslušníci inuitské domoviny, tj. těch arktických a subarktických oblastí, kde v současnosti nebo tradičně mají Inuité domorodá práva a zájmy, které Inuité uznávají za příslušníky svého lidu a k nimž patří Inupiaté, aljašští Jupikové, Inuité, kanadští Inuvialuité, grónští Kalaallité a ruští Jupikové“.

9. Kromě toho je nutno poukázat na čtrnáctý bod odůvodnění nařízení č. 1007/2009:

„Neměly by být nepříznivě dotčeny zásadní hospodářské a sociální zájmy společenství Inuitů, jež se zabývají lovem tuleňů coby prostředkem k zajištění svého živobytí. Lov je nedílnou součástí kultury a identity členů inuitské společnosti a jako takový je uznáván Deklarací Organizace spojených národů o právech původního obyvatelstva. Mělo by být proto povoleno uvádět na trh produkty z tuleňů získávané při těchto tradičních lovech tuleňů pořádaných inuitskými a jinými domorodými společenstvími, které přispívají k jejich živobytí.“

Prováděcí nařízení (nařízení č. 737/2010)

10. Na základě čl. 3 odst. 4 nařízení č. 1007/2009 Komise dne 10. srpna 2010 přijala v podobě nařízení (EU) č. 737/2010 (dále jen též „prováděcí nařízení“) prováděcí předpisy týkající se obchodování s produkty z tuleňů.

11. Článek 1 nařízení č. 737/2010 stanoví:

„Toto nařízení stanoví podrobná pravidla pro uvádění produktů z tuleňů na trh podle článku 3 nařízení (ES) č. 1007/2009.“

12. V článku 3 nařízení č. 737/2010 se stanoví, které podmínky musí být splněny, aby bylo možné uvádět na trh produkty z tuleňů získané při lovech pořádaných inuitskými nebo jinými původními společenstvími.

13. Článek 4 nařízení č. 737/2010 stanoví, za jakých podmínek lze produkty z tuleňů dovážet pro osobní potřebu cestujících nebo jejich rodin.

14. Za jakých okolností lze uvádět na trh produkty z tuleňů získané v rámci řízení mořských zdrojů, upravuje konečně článek 5 nařízení č. 737/2010.

B – *Rezoluce Organizace spojených národů*

15. Valné shromáždění Organizace spojených národů rezolucí č. 61/295, přijatou na jejím 107. plenárním zasedání dne 13. září 2007, slavnostně vyhlásilo „Deklaraci Organizace spojených národů o právech původního obyvatelstva“ (dále jen „Deklarace“).

16. Článek 19 Deklarace je formulován takto:

„Státy se v dobré víře domlouvají a spolupracují s dotčenými původními obyvateli, prostřednictvím jejich zastupujících orgánů s cílem získat jejich dobrovolný a informovaný předchozí souhlas předtím, než přijmou a provedou legislativní a správní opatření, která mohou mít na tyto původní obyvatele vliv.“

17. Z posledního bodu odůvodnění vyplývá, že Deklarace byla vyhlášena „jako ideál, o jehož dosažení má být usilováno v duchu partnerství a vzájemného respektu“ [8].

III – **Řízení před Soudním dvorem**

18. Podáním ze dne 8. července 2013 podali Inuit Tapiriit Kanatami a další (dále také jen „navrhovatelé“) společně projednávaný kasační opravný prostředek. Navrhují, aby Soudní dvůr

— zrušil napadený rozsudek, určil, že nařízení č. 1007/2009 je protiprávní a nepoužitelné na základě článku 277 SFEU, a zrušil nařízení č. 737/2010 na základě článku 263 SFEU, pokud usoudí, že má k dispozici všechny skutečnosti nezbytné pro meritorní rozhodnutí ohledně žaloby na neplatnost sporného nařízení;

— podpůrně zrušil napadený rozsudek a věc vrátil Tribunálu;

— uložil Evropské komisi náhradu jimi vynaložených nákladů řízení.

19. Komise navrhuje, aby Soudní dvůr:

— kasační opravný prostředek zamítl a

— uložil navrhovatelům společně a nerozdílně náhradu nákladů řízení.

20. Parlament, který vstoupil do řízení v prvním stupni jako vedlejší účastník na podporu Komise, za sebe navrhuje, aby Soudní dvůr

— kasační opravný prostředek zamítl a

— uložil navrhovatelům náhradu nákladů řízení.

21. A konečně Rada, která také vstoupila do řízení již v prvním stupni jako vedlejší účastnice na podporu Komise, navrhuje, aby Soudní dvůr

— kasační opravný prostředek zamítl v plném rozsahu a

— uložil navrhovatelům náhradu nákladů řízení vynaložených Radou.

22. Před Soudním dvorem byl kasační opravný prostředek projednán písemně a dne 9. února 2015 ústně.

8 — Anglicky: „as a standard of achievement to be pursued in a spirit of partnership and mutual respect“; francouzsky: „qui constitue un idéal à atteindre dans un esprit de partenariat et de respect mutuel“; španělsky: „como ideal común que debe perseguirse en un espíritu de solidaridad y respeto mutuo“.

IV – **Posouzení**

23. V kasačním opravném prostředku již Inuit Tapiriit Kanatami a další neotvírají všechna témata, jež byla předmětem řízení v prvním stupni. Právní diskuse se v rámci řízení o kasačním opravném prostředku omezuje již jen na některé vybrané problémy, které se vesměs týkají legality základního nařízení[9]. Jde přitom o nesprávná právní posouzení, kterých se měl dopustit Tribunál, když zamítl incidenční námitky protiprávnosti směřující proti základnímu nařízení (článek 277 SFEU) uplatněné Inuit Tapiriit Kanatami a dalšími. Než přistoupím k přezkumu těchto hmotněprávních výtek[10], je třeba stručně uvést několik úvodních poznámek týkajících se přípustnosti žaloby na neplatnost podané v řízení v prvním stupni.

A – *Úvodní poznámky týkající se přípustnosti žaloby na neplatnost podané v řízení v prvním stupni*

24. Navzdory námitkám vzneseným Radou v řízení v prvním stupni Tribunál překvapivě podrobně nepřezkoumal aktivní legitimaci Inuit Tapiriit Kanatami a dalších a ihned se věnoval otázce opodstatněnosti jejich žaloby[11].

25. Tato okolnost sice Soudnímu dvoru v zásadě nebrání v tom, aby se ve stadiu řízení o kasačním opravném prostředku bez návrhu ujistil o tom, že Inuit Tapiriit Kanatami a další byli aktivně legitimováni k podání žaloby ve smyslu čl. 263 odst. 4 SFEU[12].

26. Na rozdíl od prvního řízení zahájeného Inuit Tapiriit Kanatami a dalšími, které směřovalo přímo proti základnímu nařízení[13], však projednávaný právní spor, který směřuje proti prováděcímu nařízení, nevyvolává žádné zásadní problémy týkající se přípustnosti aktivní legitimace. Lze totiž argumentovat, že přinejmenším ti žalobci, kteří sami prodávají výrobky z tuleňů a uvádějí je na evropský vnitřní trh, jsou prováděcím nařízením Komise bezprostředně dotčeni a není nutné, aby vůči nim byla přijata další prováděcí opatření. Proto je lze ve smyslu třetí alternativy čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU[14] pokládat za aktivně legitimované účastníky řízení. To podle judikatury stačí k tomu, aby byla žaloba na neplatnost podaná v řízení v prvním stupni společně všemi žalobci[15] pokládána za přípustnou v plném rozsahu.

B – *K volbě článku 95 ES jako právního základu pro základní nařízení (první důvod kasačního opravného prostředku)*

27. V rámci prvního důvodu kasačního opravného prostředku Inuit Tapiriit Kanatami a další Tribunálu vytýkají dvě právní pochybení ve vztahu k článku 95 ES. Přitom nezpochybňují obecnou vhodnost použití uvedeného ustanovení jako právního základu pro rozsáhlý zákaz uvádění určitých výrobků na vnitřní trh. Naopak omezují předmět řízení pouze na dva úzce vymezené problémy: zaprvé jde o okamžik v rámci legislativního řízení, ke kterému musí být splněny předpoklady pro použití článku 95 ES, a zadruhé jde o význam objemu obchodů, který musí být dotčen, aby bylo použití článku 95 ES odůvodněné.

9 — Řízení zahájená Kanadou a Norskem před orgánem pro smírné řešení sporů Světové obchodní organizace proti Evropské unii („EC – Seal Products“, DS 400 a DS 401), v souvislosti s nimiž byly dne 18. července 2014 přijaty závěrečné zprávy s doporučeními, se týkala jiných otázek, než jsou otázky sporné v tomto řízení o kasačním opravném prostředku.

10 — K tomu viz body 27 až 96 tohoto stanoviska.

11 — V tomto ohledu se Tribunál opírá o judikaturu, ze které někdy vychází Soudní dvůr v souladu s rozsudky Rada v. Boehringer (C-23/00 P, EU:C:2002:118, body 51 a 52) a Francie v. Komise (C-233/02, EU:C:2004:173, bod 26).

12 — Rozsudek Stadtwerke Schwäbisch Hall a další v. Komise (C-176/06 P, EU:C:2007:730, bod 18).

13 — K tomu viz výše poznámka pod čarou 5.

14 — Třetí alternativa čl. 263 čtvrtého pododstavce SFEU zavedená Lisabonskou smlouvou přiznává fyzickým a právnickým osobám aktivní legitimaci k podání žaloby proti právním aktům s obecnou působností [proti nařizovacím aktům], které se jich bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření.

15 — Rozsudek CIRFS a další v. Komise (C-313/90, EU:C:1993:111, body 30 a 31).

1. Relevantní okamžik pro posouzení předpokladů pro použití článku 95 (první část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

28. Navrhovatelé nejprve s ohledem na body 36 až 64 napadeného rozsudku Tribunálu vytýkají, že se při přezkumu otázky, zda byly ohledně základního nařízení splněny předpoklady článku 95 ES, nezaměřil na správný okamžik. Navrhovatelé jsou toho názoru, že rozhodující není okamžik přijetí základního nařízení, nýbrž dřívější okamžik, a sice okamžik, kdy Komise předložila návrh uvedeného nařízení.

29. Toto tvrzení je neopodstatněné.

30. Rozhodující pro posouzení legality unijního právního aktu je podle ustálené judikatury vždy skutkový a právní stav ke dni jeho přijetí [16]. To platí v neposlední řadě i pro otázku, která je předmětem sporu mezi účastníky tohoto řízení, a sice zda byly existující rozdíly mezi vnitrostátními právními úpravami natolik velké, aby mohla být odůvodněna činnost unijního zákonodárce na základě článku 95 ES [17].

31. Jinak by bylo pro Parlament a Radu podstatně obtížnější provést v rámci řádného legislativního postupu (dříve: postup spolurozhodování) změny právního aktu navrhovaného Komisí, ať už s cílem zohlednit nový skutkový nebo právní stav, anebo s cílem vyjádřit jiné politické posouzení otázek, o kterých má být rozhodnuto společnými zákonodárci, a to včetně posouzení otázky náležitého právního základu.

32. Ani zásada svěření pravomocí (čl. 5 odst. 2 první věta ve spojení s čl. 5 odst. 1 první větou SEU, tehdy čl. 5 odst. 1 ES) uvedená navrhovateli, ani cíl harmonizace ve smyslu článku 95 ES nehovoří proti tomu, aby se v rámci soudního přezkumu vycházelo z okamžiku přijetí příslušného právního aktu.

33. Je sice pravda, že Komise by měla Parlamentu a Radě předkládat návrhy zákonodárných aktů pouze tehdy, když lze očekávat, že budou v okamžiku jejich předpokládaného přijetí oběma společnými zákonodárci splněny všechny předpoklady pro použití článku 95 ES, tedy i potřeba harmonizovaného opatření na unijní úrovni. Vyplývá to z odpovědnosti Komise za zajištění uplatňování práva Společenství (čl. 17 odst. 1 a 2 SEU), jakož i z její povinnosti loajality vůči ostatním unijním orgánům (čl. 13 odst. 2 druhá věta SEU) a členským státům (čl. 4 odst. 3 první pododstavec SEU). Předmětem soudního přezkumu zákonodárného aktu však není jednání orgánu, který předložil návrh, nýbrž jednání těch orgánů, které daný zákonodárný akt přijaly. V souladu s tím je před Tribunálem třeba vycházet z okamžiku vydání rozhodnutí Parlamentu a Rady, a nikoli z okamžiku, kdy Komise zahájila zákonodárné řízení.

34. Obava navrhovatelů, že takřka fantazijní návrh Komise může – podobně jako proroctví, které se samo splní – nejprve podnítit přijetí rozdílných vnitrostátních právních a správních předpisů, a vyvolat tak nakonec sám o sobě splnění předpokladů pro použití článku 95 ES, mi připadá scestná. Daleko pravděpodobnější je situace, kdy se vnitrostátní zákonodárci zdrží úpravy určité oblasti na vnitrostátní úrovni, jakmile Komise předloží návrh na přijetí harmonizačního opatření na unijní úrovni.

35. Souhrnně je tedy třeba konstatovat, že se Tribunál nedopustil nesprávného právního posouzení, když při přezkumu předpokladů pro použití článku 95 ES vycházel z okamžiku přijetí základního nařízení, místo aby se zaměřil na okamžik předložení návrhu Komisí.

16 — Rozsudky Francie v. Komise (15/76 a 16/76, EU:C:1979:29, bod 7), Crispoltoni a další (C-133/93, C-300/93 a C-362/93, EU:C:1994:364, bod 43), IECC v. Komise (C-449/98 P, EU:C:2001:275, bod 87) a Schaible (C-101/12, EU:C:2013:661, bod 50).

17 — Rozsudky Arnold André (C-434/02, EU:C:2004:800, bod 38), Swedish Match (C-210/03, EU:C:2004:802, bod 37), Německo v. Parlament a Rada (C-380/03, EU:C:2006:772, body 46, 51 a 55) a Vodafone a další (C-58/08, EU:C:2010:321, zejména bod 39).

2. Předpoklady pro použití článku 95 ES

36. Navrhovatelé zadruhé uvádějí, že podmínky pro použití článku 95 ES nebyly v projednávané věci splněny, bez ohledu na to, z jakého okamžiku je třeba vycházet. Tato kritika vyznívá v náznacích již v první části tohoto prvního důvodu kasačního opravného prostředku v podobě několika podpůrně uvedených argumentů a zesiluje v druhé části. Lze přitom rozlišovat dvě skupiny problémů: byly rozdíly mezi vnitrostátními právními a správními předpisy natolik velké, aby bylo třeba povolat k zásahu unijního zákonodárce [k tomu viz hned dále oddíl a)]? A dále, byl obchod s produkty z tuleňů odehrávající se uvnitř unijního trhu natolik významný, aby bylo možné odůvodnit přijetí harmonizačního opatření [k tomu viz níže oddíl b)]?

a) Rozdíly mezi vnitrostátními právními a správními předpisy (podpůrné tvrzení k první části prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

37. Navrhovatelé se domnívají, že v době přijetí základního nařízení – stejně jako již dříve v době předložení návrhu Komise – nebyly rozdíly mezi vnitrostátními právními úpravami v oblasti uvádění produktů z tuleňů na trh zdaleka natolik velké, aby bylo třeba zahájit legislativní postup podle článku 95 ES.

38. Tento názor není přesvědčivý.

39. Je pravda, že účelem opatření podle čl. 95 odst. 1 ES skutečně musí být zlepšení podmínek pro vytvoření a fungování vnitřního trhu [18].

40. Pouhé konstatování odlišností mezi vnitrostátními právními úpravami a abstraktního rizika omezení základních svobod nebo narušení hospodářské soutěže sice nedostačuje k odůvodnění volby článku 95 ES jako právního základu, nicméně unijní zákonodárce jej může využít zejména v případech rozdílů mezi vnitrostátními právními úpravami, pokud tyto rozdíly mohou omezit základní svobody, a tudíž mít přímý dopad na fungování vnitřního trhu [19] nebo výrazně narušit hospodářskou soutěž [20].

41. Základní nařízení tyto požadavky zcela splňuje.

42. Podle skutkových zjištění Tribunálu [21], proti nimž nebyly před Soudním dvorem uplatněny žádné námitky zkreslení, několik členských států přijalo nebo právě přijímalo nebo zkoumalo možnost přijetí právních předpisů, jejichž účelem bylo omezit nebo zakázat hospodářské činnosti spojené s výrobou produktů z tuleňů. Přesněji řečeno, při přijímání základního nařízení již jednotlivé členské státy zakázaly uvádění produktů z tuleňů na trh a další měly v úmyslu přijmout takové právní předpisy, zatímco v jiných členských státech neplatila ve vztahu k těmto produktům žádná omezení obchodu, takže obchodní podmínky se v rámci Unie lišily a bylo třeba se obávat roztříštění vnitřního trhu.

18 — Rozsudky British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco (C-491/01, EU:C:2002:741, bod 60), Spojené království v. Parlament a Rada (C-217/04, EU:C:2006:279) a Vodafone a další (C-58/08, EU:C:2010:321, bod 32).

19 — Rozsudky Německo v. Parlament a Rada (C-380/03, EU:C:2006:772, bod 37) a Vodafone a další (C-58/08, EU:C:2010:321, bod 32).

20 — Rozsudky Německo v. Parlament a Rada (C-376/98, EU:C:2000:544, body 84 a 106) a Vodafone a další (C-58/08, EU:C:2010:321, bod 32).

21 — Viz zejména bod 36 napadeného rozsudku.

43. Tyto rozdíly v použitelných vnitrostátních právních úpravách, na které je několikrát poukazováno v bodech odůvodnění základního nařízení[22], unijního zákonodárce opravňovaly k přijetí harmonizačního opatření na unijní úrovni. Takové rozdíly totiž mohou ztěžovat obchod s produkty z tuleňů na evropském vnitřním trhu[23]. Kromě toho vzhledem k rozdílnosti vnitrostátních právních úprav existovalo nebezpečí, že evropští spotřebitelé budou přistupovat dokonce s nedůvěrou k takovým produktům, které sice nebyly vyrobeny z tuleňů, avšak nelze je od nich snadno odlišit[24].

44. Inuit Tapiriit Kanatami a další však Tribunálu vytýkají, že se v této souvislosti opíral pouze o vysloveně vágní a všeobecná tvrzení obsažená v bodech odůvodnění základního nařízení. Tribunál navíc do svých úvah neprávem zahrnul informace, které Komise poskytla písemně teprve v rámci řízení před tímto soudem.

45. Ani tato výtka však není opodstatněná.

46. Zaprvé je třeba poznamenat, že na odůvodnění unijního právního aktu s obecnou působností nelze klást tytéž požadavky jako na odůvodnění usnesení přijatých unijními orgány v jednotlivých případech. U právních aktů s obecnou působností se odůvodnění může omezit na uvedení celkové situace, která vedla k přijetí aktu, a obecných cílů, které tento akt sleduje; z takového odůvodnění pouze musí vyplývat základní cíl, který je přijetím daného právního aktu sledován[25].

47. Zadruhé jsou unijní orgány podle ustálené judikatury v soudním řízení v rámci obrany oprávněny blíže objasnit důvody pro přijetí napadeného právního aktu[26]. Nesmí přitom sice být dodatečně předkládány zcela nové důvody[27], nic však nehovoří proti tomu, aby unijní orgány Tribunálu předložily informace týkající se kontextu daného legislativního aktu, které mu umožní přezkoumat relevantnost důvodů pro jeho přijetí, uvedených v bodech odůvodnění tohoto právního aktu, a tudíž ve výsledku lépe posoudit jeho legalitu.

48. Právě tak tomu bylo v projednávaném případě: v podání předloženém v rámci řízení v prvním stupni Komise, aniž se opírala o nové důvody, pro znázornění pouze uvedla, které členské státy a v jaký okamžik přijaly ve vnitrostátních právních předpisech zákazy uvádění produktů z tuleňů na trh nebo zvažovaly jejich přijetí.

49. Tribunál navíc správně[28] uvedl, že ani znění, ani cíl článku 95 ES nestanovuje podmínku minimálního počtu členských států, jejichž vnitrostátní právní úpravy se od sebe musí odlišovat, aby mohla být na unijní úrovni přijata harmonizační opatření.

50. Na rozdíl od toho, co se zřejmě domnívají Inuit Tapiriit Kanatami a další, tedy pouhá okolnost, že v době zahájení legislativního postupu zavedly pouze dva členské státy[29] vnitrostátní zákazy produktů z tuleňů, nebránila použití článku 95 ES[30].

22 — 5., 6. a 7. bod odůvodnění nařízení č. 1007/2009.

23 — 6. bod odůvodnění nařízení č. 1007/2009.

24 — 7. a 10. bod odůvodnění nařízení č. 1007/2009.

25 — Rozsudek AJD Tuna (C-221/09, EU:C:2011:153, bod 59).

26 — Rozsudek Stora Kopparbergs Bergslags v. Komise (C-286/98 P, EU:C:2000:630, bod 61); v tomtéž smyslu již rozsudky Präsident Ruhrkohlen-Verkaufsgesellschaft a další v. Vysoký úřad (36/59 až 38/59 a 40/59, EU:C:1960:36, zejména s. 926 a 927) a Picciolo v. Parlament (111/83, EU:C:1984:200, bod 22).

27 — Rozsudky Michel v. Parlament (195/80, EU:C:1981:284, bod 22), Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 463), Elf Aquitaine v. Komise (C-521/09 P, EU:C:2011:620, bod 149) a Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 74).

28 — Bod 51 napadeného rozsudku.

29 — Belgie a Nizozemsko.

30 — V témže smyslu rozsudky Arnold André (C-434/02, EU:C:2004:800, bod 38) a Swedish Match (C-210/03, EU:C:2004:802, bod 37).

51. Předpoklady pro činnost unijního zákonodárce podle článku 95 ES totiž nejsou kvantitativní, nýbrž kvalitativní povahy. U přijetí harmonizačního opatření příliš nezáleží na tom, zda a v kolika členských státech určitý výrobek podléhá právní úpravě nebo dokonce zákazům. Jakékoli existující či konkrétně očekávané narušení obchodu na vnitřním trhu může opodstatnit přijetí harmonizačního opatření za předpokladu, že jsou dodrženy obecné zásady výkonu harmonizačních pravomocí, a to zejména zásady subsidiarity a proporcionality (čl. 5 odst. 3 a odst. 4 SEU).

52. Pro úplnost dodávám, že nezávisle na existenci či neexistenci rozdílů mezi vnitrostátními právními úpravami může být harmonizace na unijní úrovni nezbytná i tehdy, pokud pro určitý nový výrobek ještě vůbec neexistuje trh ani žádné právní úpravy obchodu v Evropě, jelikož teprve musí být vytvořeny jednotné právní rámcové podmínky.

53. Souhrnně tedy nespatřuji žádné náznaky toho, že by se Tribunál při přezkumu okolností, které v projednávané věci odůvodňují použití článku 95 ES, dopustil jakéhokoli právního pochybení.

b) Význam dotčeného objemu obchodu pro činnost ve smyslu článku 95 ES (druhá část prvního důvodu kasačního opravného prostředku)

54. Navrhovatelé dále v rámci tohoto prvního důvodu kasačního opravného prostředku tvrdí, že Tribunál vycházel z nesprávného kritéria pro posouzení existujících rozdílů mezi vnitrostátními právními předpisy ve vztahu k obchodu s produkty z tuleňů, když na konci bodu 56 napadeného rozsudku uvedl, že jde o produkty, „v souvislosti s nimiž jistě není obchod mezi členskými státy zanedbatelný“.

55. Na rozdíl od toho, co se zřejmě domnívá Parlament, se v případě této výtky nejedná o pokus zpochybnit posouzení skutečností a důkazů provedené Tribunálem, což by bylo v řízení o kasačním opravném prostředku nepřípustné. Jde naopak o otázku, zda Tribunál uplatnil při přezkumu legality sporného rozhodnutí správná právní kritéria a zda ze zjištěného skutkového stavu vyvodil z právního hlediska správné závěry. Přezkum této otázky patří nesporně k úlohám Soudního dvora jakožto instance rozhodující o kasačním opravném prostředku [31].

56. Navrhovatelé Tribunálu v zásadě vytýkají, že kladl příliš nízké požadavky na přijímání harmonizačních opatření unijním zákonodárcem. S poukazem na formulace obsažené v několika dřívějších rozsudcích Soudního dvora uvádějí, že článek 95 ES může být použit jako právní základ, pouze pokud se jedná o trh, kde je obchod mezi členskými státy „relativně značného rozsahu“ [32], nebo jinými slovy, na kterém je tento obchod „poměrně významný“ [33].

57. Tato výtka je podle mého názoru výsledkem dvojího nedorozumění.

58. Zaprvé Tribunál neměl v úmyslu stanovit v rámci svých sporných úvah týkajících se „nezanedbatelného obchodu“ jakékoli zvláštní kritérium pro použití článku 95 ES, nýbrž pouze konkrétně odpovědět na argument, který byl v řízení v prvním stupni uplatněn samotnou Inuit Tapiriit Kanatami a dalšími. Ti totiž tvrdili, že výroba produktů z tuleňů je v Unii „zanedbatelná“ [34].

31 — Rozsudky Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel v. Komise (C-403/04 P a C-405/04 P, EU:C:2007:52, bod 40), Bertelsmann a Sony Corporation of America v. Impala (C-413/06 P, EU:C:2008:392, bod 117), Solvay v. Komise (C-109/10 P, EU:C:2011:686, bod 51) a Komise v. Stichting Administratiekantoor Portielje (C-440/11 P, EU:C:2013:514, bod 59).

32 — Rozsudky British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco (C-491/01, EU:C:2002:741, bod 64), Arnold André (C-434/02, EU:C:2004:800, bod 39) a Swedish Match (C-210/03, EU:C:2004:802, bod 38).

33 — Rozsudek Německo v. Parlament a Rada (C-380/03, EU:C:2006:772, bod 53).

34 — Viz bod 55 napadeného rozsudku.

59. Zadruhé se tato výtka navrhovatelů opírá o nesprávné pochopení judikatury Soudního dvora týkající se článku 95 ES. Je pravda, že Soudní dvůr opakovaně poukázal na „poměrně významnou“ povahu nebo na „relativně značný rozsah“ obchodu s dotčenými výrobky [35]. V této souvislosti se ale jednalo pouze o zvláštní posouzení okolností konkrétního případu, a nikoli o právní požadavek kladený na použití článku 95 ES, který musí být splněn unijním zákonodárcem.

60. Obecná pravomoc harmonizace vnitřního trhu (článek 95 ES, nyní článek 114 SFEU) neobsahuje žádnou prahovou hodnotu *de minimis* v té podobě, že by unijní zákonodárce nesměl v případě nepřekročení minimálního objemu obchodu přijímat harmonizační opatření pro dotčený výrobek [36].

61. Takovou prahovou hodnotu *de minimis* by bylo s ohledem na rozličnost trhů s různými výrobky v Evropě obtížné definovat s obecnou platností, a mohla by tudíž vést k velké právní nejistotě. Dále by existovalo vážné nebezpečí, že dojde k vytvoření „vnitřního trhu dvou tříd“, ve kterém by z právních rámcových podmínek platných jednotně v celé Unii mohly těžit pouze významné výrobky, v souvislosti s nimiž existuje obchod ve velkém objemu, zatímco obchod s méně významnými výrobky by byl z využití těchto podmínek vyloučen. To by mohlo být nevýhodné právě pro určité nové výrobky, v případě kterých obchod s nimi ještě vykazuje malý objem, a pro jejichž proniknutí na vnitřní trh bude možná třeba stanovit jednotné právní rámcové podmínky.

62. Článek 95 ES v žádném případě nevylučuje sbližování právních a správních předpisů členských států unijním zákonodárcem ve vztahu k výrobkům se zanedbatelným objemem obchodu, pokud jsou dodrženy obecné zásady výkonu harmonizačních pravomocí, a to zejména zásady subsidiarity a proporcionality (čl. 5 odst. 3 a odst. 4 SEU).

3. Dílčí závěr

63. Celkově je tedy první důvod kasačního opravného prostředku v plném rozsahu neopodstatněný.

C – *K základním právům (druhý důvod kasačního opravného prostředku)*

64. V rámci druhého důvodu kasačního opravného prostředku uplatňují Inuit Tapiriit Kanatami a další celkem tři právní pochybení, kterých se podle nich měl Tribunál dopustit ve vztahu k obecným právním zásadám, které mají povahu základních práv.

1. Zohlednění EÚLP (první část druhého důvodu kasačního opravného prostředku)

65. Navrhovatelé zaprvé v rámci tohoto druhého důvodu kasačního opravného prostředku Tribunálu vytýkají, že odkazoval pouze na Listinu základních práv Evropské unie [37], a nikoli na EÚLP jako zdroj obecných právních zásad, které mají povahu základních práv. Tribunálu vytýkají, že „překvalifikoval“ jejich tvrzení týkající se EÚLP uvedené v řízení v prvním stupni. Pokládají to za nesprávné právní posouzení.

35 — K tomu viz opět rozsudky uvedené výše v poznámkách pod čarou 32 a 33.

36 — V judikatuře byla prahová hodnota *de minimis* příležitostně uznána pouze ve vztahu k intenzitě zásahů do základních práv, ale nikoli významu dotčeného objemu obchodu; viz zejména rozsudky CMC Motorradcenter (C-93/92, EU:C:1993:838, bod 12), Graf (C-190/98, EU:C:2000:49, bod 25) a Komise v. Španělsko (C-211/08, EU:C:2010:340, bod 72).

37 — K tomu viz zejména bod 105 napadeného rozsudku.

66. V tomto ohledu je třeba poznamenat, že EÚLP není jako taková v současnosti součástí unijního práva, jelikož dosud nebyla jako právní nástroj formálně převzata do unijního právního řádu [38]. V souladu s tím nelze uvedenou úmluvu prozatím jako takovou použít jako kritérium pro přezkum legality jednání unijních orgánů.

67. Tribunál se v projednávané věci namísto toho zcela správně opíral o Listinu základních práv, která má od vstupu Lisabonské smlouvy v platnost dne 1. prosince 2009 právní sílu ústavního zákona (čl. 6 odst. 1 první pododstavec SEU) a stala se významných zdrojem základních práv v rámci unijních právních předpisů [39].

68. Pokud jde o EÚLP, pak je třeba připustit, že tato úmluva nadále plní dvě významné funkce ve vztahu k ochraně základních práv na unijní úrovni: zaprvé poskytuje informace o smyslu a významu základních práv zakotvených v Listině, pokud tato práva odpovídají právům zaručeným EÚLP (čl. 52 odst. 3 první věta Listiny). Zadruhé je a bude nejdůležitějším zdrojem informací o nepsaných základních právech, která tvoří obecné zásady práva Unie (čl. 6 odst. 3 SEU). Tím EÚLP nakonec definuje minimální standard ochrany základních práv, která musí být zajištěna na unijní úrovni [40] (viz také článek 53 Listiny).

69. V projednávané věci však není zřejmé, do jaké míry by tímto způsobem měly z EÚLP – ať už ve spojení s čl. 6 odst. 3 SEU nebo s čl. 52 odst. 3 první větou Listiny – vyplývat vyšší požadavky na unijního zákonodárce než z Listiny citované před Tribunálem. Inuit Tapiriit Kanatami a další se k této otázce v kasačním opravném prostředku konkrétně nevyjádřili. A vysvětlení neposkytli ani na jednání v návaznosti na můj výslovný dotaz.

70. Není tedy jasné, jaký užitek by v projednávané věci měl přinést odkaz Tribunálu na EÚLP, který navrhovatelé postrádají, ani to, do jaké míry by mohl takový chybějící odkaz vést ke zrušení napadeného rozsudku [41].

71. Za těchto okolností sdílím názor Parlamentu, že argumentace navrhovatelů týkající se EÚLP je neúčinná (francouzsky: „inopérant“). První část tohoto druhého důvodu kasačního opravného prostředku je tudíž neopodstatněná.

2. Zohlednění podnikatelských zájmů v rámci základního práva na ochranu vlastnictví (druhá část druhého důvodu kasačního opravného prostředku)

72. Navrhovatelé v rámci tohoto druhého důvodu kasačního opravného prostředku zadruhé uvádějí, že Tribunál se dopustil nesprávného právního posouzení, když vyloučil podnikatelské zájmy z ochrany práva vlastnit majetek.

73. Ani tento argument nemá opodstatnění.

38 — Rozsudky Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 32) a Åkerberg Fransson (C-617/10, EU:C:2013:105, bod 44) a posudek 2/13 (EU:C:2014:2454, bod 179).

39 — V tomtéž smyslu rozsudky Otis a další (C-199/11, EU:C:2012:684), Chalkor v. Komise (C-386/10 P, EU:C:2011:815) a Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522); také v rozsudku Sky Österreich (C-283/11, EU:C:2013:28) se Soudní dvůr zabýval pouze ustanoveními Listiny základních práv, ačkoli otázka, která mu byla předložena k rozhodnutí, odkazovala také na první dodatkový protokol k EÚLP.

40 — K tomu viz také mé stanovisko ve věci Akzo Nobel Chemicals a Akcros Chemicals v. Komise (C-550/07 P, EU:C:2010:229, bod 143), jakož i mé stanovisko předložené v řízení o posudku 2/13 (EU:C:2014:2475, bod 203).

41 — Pokud jde o tvrzení navrhovatelů, že ochrana podnikatelských zájmů je v EÚLP výraznější než v Listině základních práv, pojednám o této otázce v rámci druhé části druhého důvodu kasačního opravného prostředku (k tomu viz níže body 72 až 82 tohoto stanoviska).

74. Podle ustálené judikatury se ochrana práva vlastnit majetek zaručená unijními právními předpisy, tak jak je v současnosti zakotveno v článku 17 Listiny základních práv, netýká pouhých zájmů nebo šancí obchodního charakteru, jejichž nejistý charakter je vlastní samotné podstatě hospodářské činnosti [42]. Hospodářský subjekt nemůže ani uplatňovat nabyté právo, ba ani legitimní očekávání, že bude zachována existující situace, která může být změněna akty přijatými unijním zákonodárcem [43].

75. Totéž vyplývá i z článku 1 prvního dodatkového protokolu k EÚLP, který je třeba vzít v úvahu podle čl. 52 odst. 3 první věty Listiny a čl. 6 odst. 3 SEU. Záruka práva vlastnit majetek, která je v něm zakotvena, totiž podle judikatury ESLP rovněž nezahrnuje ochranu pouhých šancí na výdělek [44].

76. Podle judikatury štrasburského soudu sice mohou za určitých okolností spadat pod ochranu podle článku 1 prvního dodatkového protokolu k EÚLP dokonce legitimní očekávání budoucího uspokojení majetkových nároků [45]. Inuit Tapiriit Kanatami a další se však v projednávané věci právě na takové legitimní očekávaní nemohou odvolávat. Jejich žádost totiž vychází pouze ze subjektivního přání, aby mohli i v budoucnu ve stejném rozsahu jako doposud obchodovat s produkty z tuleňů na evropském vnitřním trhu. Naproti tomu nemají k dispozici povolení ani souhlas ani určité právní postavení, o něž by mohli opírat očekávání takových budoucích obchodů [46]. Ani na dotaz položený na jednání k tomu nedokázali poskytnout žádné konkrétní informace.

77. Ani nejrůznější rozsudky ESLP, na něž se navrhovatelé v řízení o kasačním opravném prostředku odvolávali, nevedou k jinému závěru. V těchto rozsudcích totiž šlo – na rozdíl od projednávaného případu – o mnohem více než o pouhé šance na výdělek podniků: středem pozornosti v nich byly mimo jiné licence a klientela, tj. nabytá práva, resp. finanční aktiva jakkoli související s podnikem, která tvořila jeho obchodní hodnotu [47].

78. Souhrnně je tedy třeba konstatovat, že nelze tvrdit, že napadený rozsudek nerespektoval minimální standard ochrany vlastnictví vyplývající z EÚLP. Tribunál se nedopustil žádného nesprávného právního posouzení, když odmítal považovat pouhé očekávání Inuit Tapiriit Kanatami a dalších, že budou moci nadále v dosavadním rozsahu uvádět produkty z tuleňů na evropský vnitřní trh, za hodné ochrany z titulu práva vlastnit majetek [48].

79. Také druhá část druhého důvodu kasačního opravného prostředku je proto neopodstatněná.

42 — Rozsudky Nold v. Komise (4/73, EU:C:1974:51, bod 14), FIAMM a další v. Rada a Komise (C-120/06 P a C-121/06 P, EU:C:2008:476, bod 185) a Sky Österreich (C-283/11, EU:C:2013:28, bod 34).

43 — Rozsudky Faust v. Komise (52/81, EU:C:1982:369, bod 27), Swedish Match (C-210/03, EU:C:2004:802, bod 73) a Alliance for Natural Health a další (C-154/04 a C-155/04, EU:C:2005:449, bod 128).

44 — ESLP, rozsudky ze dne 13. června 1979, Marckx v. Belgie (stížnost č. 6833/74, série A, č. 31, bod 50), ze dne 11. ledna 2007, Anheuser-Busch v. Portugalsko (stížnost č. 73049/01, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 2007-I, bod 64), a ze dne 13. března 2012, Malik v. Spojené království (stížnost č. 23780/08, bod 93).

45 — Viz například ESLP, rozsudky ze dne 20. listopadu 1995, Pressos Compania Naviera v. Belgie (stížnost č. 17849/91, série A, č. 322, bod 31), a ze dne 6. října 2005, Maurice v. Francie (stížnost č. 11810/03, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 2005-IX, bod 63).

46 — V tomto smyslu také ESLP, rozsudky Maurice v. Francie (uvedený výše v poznámce pod čarou 45, body 65 a 66) a ze dne 12. července 2001, Prinz Hans-Adam II. von Liechtenstein v. Německo (stížnost č. 42527/98, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 2001-VIII, body 83 až 87).

47 — ESLP, rozsudek ze dne 7. července 1989, Tre Traktörer v. Švédsko (stížnost č. 10873/84, série A, č. 159, bod 53), ze dne 26. června 1986, Van Marle a další v. Nizozemsko (stížnost č. 8543/79 a další, série A, č. 101), ze dne 25. března 1999, Iatridis v. Řecko (stížnost č. 31107/96, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 1999-II, body 54 a 55), ze dne 7. června 2012, Centro Europa 7 a Di Stefano v. Itálie (stížnost č.. 38433/09, *Sbírka rozsudků a rozhodnutí* 2012, body 178 a 179), jakož i rozsudek Malik v. Spojené království (uvedený výše v poznámce pod čarou 44, bod 93).

48 — Viz zejména bod 109 napadeného rozsudku.

Doplňující úvahy týkající se práva na svobodu podnikání

80. Pro případ, že se Inuit Tapiriit Kanatami a další nyní ve stadiu řízení o kasačním opravném prostředku budou navíc chtít odvolávat na základní právo na svobodu podnikání (článek 16 Listiny základních práv)[49], je jejich argumentace ze dvou důvodů nepřípustná.

81. Zaprvé by přezkum tohoto základního práva vedl k rozšíření předmětu sporu vymezeného v řízení v prvním stupni[50].

82. Zadruhé je třeba připomenout, že svoboda podnikání nemá povahu absolutní výsady, ale musí být posuzována ve vztahu ke své úloze ve společnosti. Tato svoboda může být předmětem široké škály zásahů ze strany veřejné moci, jimiž lze ve veřejném zájmu stanovit hranice pro výkon hospodářské činnosti[51]. Tato okolnost není v kasačním opravném prostředku Inuit Tapiriit Kanatami a dalších ani nikde zmíněna. Jejich argumentace týkající se podnikatelské svobody je tedy nadále příliš nepodložená, než aby mohla být Soudním dvorem rozumně posouzena[52].

3. Zohlednění Deklarace Organizace spojených národů o právech původního obyvatelstva (třetí část druhého důvodu kasačního opravného prostředku)

83. Inuit Tapiriit Kanatami a další na závěr v rámci tohoto druhého důvodu kasačního opravného prostředku Tribunálu vytýkají právní pochybení spočívající v tom, že základní nařízení „nepřezkoumal ve světle článku 19 Deklarace Organizace spojených národů o právech původního obyvatelstva“.

a) Přípustnost

84. Ačkoli formulace této výtky nepředstavuje vzorový příklad jasné formulace, pokládám ji – na rozdíl od Parlamentu – za dostatečně srozumitelnou, aby o ní mohlo být v řízení o kasačním opravném prostředku smysluplně rozhodnuto. V zásadě je totiž Tribunálu vytýkáno, že při přezkumu legality základního nařízení řádně nezohlednil ustanovení článku 19 Deklarace.

85. Tato třetí část druhého důvodu kasačního opravného prostředku je ovšem nepřípustná v rozsahu, v němž se odvolává mezinárodní obyčejové právo. Tento aspekt totiž nebyl předmětem řízení v prvním stupni před Tribunálem. Jak správně podotkl Parlament, Inuit Tapiriit Kanatami a další se tedy nesmějí odvolávat na mezinárodní obyčejové právo ani v řízení o kasačním opravném prostředku[53]. Pro případ, že Soudní dvůr úvahy navrhovatelů týkající se mezinárodního obyčejového práva přesto uzná za pouhé prohloubení jejich argumentace přednesené v řízení v prvním stupni[54], budu se dále pro úplnost zabývat i tímto aspektem.

49 — To naznačuje jejich odkaz na rozsudek Alliance for Natural Health a další (C-154/04 a C-155/04, EU:C:2005:449, bod 127).

50 — Rozsudek Groupe Gascogne v. Komise (C-58/12 P, EU:C:2013:770, bod 35); viz také rozsudky Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 165), Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 111), jakož i Nexans a Nexans France v. Komise (C-37/13 P, EU:C:2014:2030, bod 45).

51 — Rozsudek Sky Österreich (C-283/11, EU:C:2013:28, body 45 a 46).

52 — V tomto smyslu viz rozsudky Lindorfer v. Rada (C-227/04 P, EU:C:2007:490, bod 83), Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 45 a 106) a MasterCard a další v. Komise (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 151).

53 — K tomu srov. opět judikaturu uvedenou výše v poznámce pod čarou 50.

54 — Viz zejména rozsudky Scaramuzza v. Komise (C-76/93 P, EU:C:1994:371, Rn. 18), Akzo Nobel a další v. Komise (C-97/08 P, EU:C:2009:536, body 38 a 39) a Komise v. Polsko (C-504/09 P, EU:C:2012:178, body 35 a 36).

b) Opodstatněnost

86. V zásadě platí, že Unie přispívá k přísnému dodržování a rozvoji mezinárodního práva, jak vyplývá z čl. 3 odst. 5 SEU. Přijímá-li tedy určitý právní akt, je povinna dodržovat mezinárodní právo jako celek, včetně mezinárodního obyčejového práva, kterým jsou unijní orgány vázány [55].

87. Při povrchním posouzení by skutečně bylo možné nabýt dojmu, že článek 19 Deklarace odkazem na „dobrovolný a informovaný předchozí souhlas“ poskytuje původnímu obyvatelstvu určitý druh práva veta proti legislativním a správním opatřením, která mohou mít na toto obyvatelstvo vliv.

88. Při podrobnějším přezkumu však nelze z Deklarace dovodit žádná závazná pravidla mezinárodního práva, která mohl unijní zákonodárce při přijetí základního nařízení porušit.

89. Zaprvé rezoluce Valného shromáždění Organizace spojených národů, jako je ta, kterou byla slavnostně vyhlášena Deklarace, nemá jako taková právně závazné účinky. Tento závěr je potvrzen při pohledu na body odůvodnění Deklarace. Podle nich je tato Deklarace chápána spíše jako „*ideál*, o jehož dosažení má být usilováno v duchu partnerství a vzájemného respektu“ [56] nežli jako závazný právní text. Tato Deklarace tudíž není právním, nýbrž politickým dokumentem, takže sama o sobě nemůže sloužit jako kritérium pro přezkum legality aktů přijímaných unijními orgány.

90. Zadruhé Deklaraci nelze – na rozdíl od názoru navrhovatelů – pokládat za kodifikaci mezinárodního obyčejového práva. Je známo, že ke vzniku mezinárodního obyčejového práva je nutná obecná praxe dotčených subjektů mezinárodního práva (*consuetudo*; objektivní prvek), která je uznána právem (*opinio iuris sive necessitatis*; subjektivní prvek) [57]. O tom nemůže být v projednávané věci ani řeči. Rezoluce Valného shromáždění, kterou byla Deklarace slavnostně vyhlášena, byla sice podpořena velkou většinou členských států Organizace spojených národů; je však nápadné, že některé významné státy, ve kterých původní společenství žijí, buď výslovně hlasovaly proti této rezoluci, anebo se v každém případě zdržely hlasování [58]. Za těchto okolností nebylo možné – v každém případě nikoli v okamžiku přijetí základního nařízení, které bylo vydáno pouze přibližně dva roky po slavnostním vyhlášení Deklarace – vycházet z obecné praxe ani z právního přesvědčení dotčených subjektů mezinárodního práva ve vztahu k právům původního obyvatelstva.

91. Zatřetí nelze závazné právní účinky Deklarace vůči Unii dovodit ani s odkazem na judikaturu Soudního dvora citovanou navrhovateli, která je vyjádřena ve věcech NTN Toyo Bearing, Fediol a Nakajima. Projednávaný případ totiž není s uvedenými věcmi srovnatelný:

— V případě Deklarace se nejedná o obecný a závazný právní rámec (spolu) vytvořený samotnou Unií ve smyslu rozsudku NTN Toyo Bearing [59], k jehož přísnému dodržování by byl unijní zákonodárce zavázán při přijímání zákazu uvádění produktů z tuleňů na trh.

55 — Rozsudek Air Transport Association of America a další (C-366/10, EU:C:2011:864, bod 101).

56 — Viz poslední bod odůvodnění Deklarace (zvýraznění provedeno autorkou tohoto stanoviska).

57 — Srov. k tomu zejména rozsudky MSD ze dne 20. února 1969 ve věcech Nordsee-Festlandsockel (Německo v. Nizozemsko a Německo v. Dánsko), C. I. J., *Recueil*, 1969, s. 4 (bod 77), a ze dne 27. června 1986 ve věci *Vojenské a paravojenské aktivity v a proti Nikaraguji* (Nikaragua v. Spojené státy americké), *C. I. J. Recueil*, 1986, s. 14 (body 183 a 184).

58 — Rezoluce 61/925 byla přijata 143 hlasy, přičemž ve čtyřech případech bylo hlasováno proti jejímu přijetí a v jedenácti případech došlo ke zdržení se hlasování (*Official Records of the General Assembly*, Sixty-First Session, Supplement č. 53, A/61/53, první část, kapitola II, oddíl A). Proti přijetí rezoluce hlasovaly Austrálie, Kanada, Nový Zéland a Spojené státy americké; hlasování se zdržely mimo jiné Bangladéš, Keňa, Kolumbie, Nigérie a Ruská federace.

59 — Rozsudek NTN Toyo Bearing adalší v. Rada (113/77, EU:C:1979:91, bod 21).

— V projednávané věci nenastal ani skutkový stav, který by byl srovnatelný se skutkovým stavem ve věci Fediol [60]. Základní nařízení sice na jednom místě v bodech odůvodnění [61] výslovně odkazuje na Deklaraci. Účelem tohoto odkazu však v žádném případě není přiznat jednotlivcům určitá soudně vymahatelná práva vycházející z článku 19 Deklarace.

— A konečně, základní nařízení neslouží obecně ani k plnění mezinárodních závazků Unie, jako tomu bylo ve věci Nakajima [62]. Jak již bylo zmíněno, Deklarace neobsahuje žádné právně závazné pokyny pro jednání Unie nebo jejích členských států.

92. Skutečnost, že Deklarace nemá povahu „hard law“, samozřejmě nesmí vést k mylnému závěru, že taková deklarace nemá pro unijní orgány žádný význam. Jako „soft law“ [63] má totiž přinejmenším povahu doporučení a kromě toho má nezanedbatelný politický význam. To platí tím spíše, že Deklarace byla slavnostně vyhlášena ve formě rezoluce Valného shromáždění Organizace spojených národů a byla podpořena mnohými státy, včetně všech členských států Unie.

93. Z respektování Organizace spojených národů (čl. 3 odst. 5 druhá věta SEU), jakož i z loajálnosti Unie vůči vlastním členským státům (čl. 4 odst. 3 první pododstavec SEU) vyplývá povinnost unijních orgánů zabývat se po obsahové stránce Deklarací a v co největší možné míře k ní přihlížet při výkonu jejich pravomocí, i když uvedená Deklarace neobsahuje právně závazné pokyny pro jednání Unie.

94. Tyto „účinky soft law“ Deklarace nebyly Tribunálem v žádném případě opomenuty. Tribunál se naopak ujistil, že se unijní zákonodárce zabýval obsahem Deklarace. Podle zjištění uvedených v napadeném rozsudku [64] byli zástupci Inuitů rozsáhle a opakovaně vyslechnuti při vypracovávání základního nařízení i prováděcích opatření a unijní zákonodárce v návaznosti na to zavedl do základního nařízení (čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1007/2009) tzv. „inuitskou výjimku“, která Inuitům a ostatním původním společenstvím nadále umožňuje uvádět na evropský vnitřní trh v omezeném rozsahu produkty z tuleňů získávané při tradičních lovech za účelem zajištění jejich živobytí. Více nemohlo být od unijního zákonodárce za daných okolností vyžadováno.

95. Celkově tedy neobstojí ani tato třetí a poslední část druhého důvodu kasačního opravného prostředku – pokud je vůbec přípustná – a musí být zamítnuta jako neopodstatněná.

D – *Shrnutí*

96. Vzhledem k tomu, že ani první ani druhý důvod kasačního opravného prostředku nejsou opodstatněné, nelze vyhovět celému kasačnímu opravnému prostředku a je třeba jej odmítnout jako zčásti nepřípustný a zamítnout jako zčásti neopodstatněný.

V – **Náklady řízení**

97. Bude-li kasační opravný prostředek zamítnut, tak jak v projednávané věci navrhuji, pak Soudní dvůr rozhodne podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu o nákladech řízení, přičemž podrobnosti vyplývají z článků 137 až 146 ve spojení s čl. 184 odst. 1 jednacího řádu.

60 — Rozsudek Fediol v. Komise (191/82, EU:C:1983:259, bod 22); viz také nedávný rozsudek Rada a Parlament v. Komise a Komise v. Vereniging Milieudefensie a Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht (C-401/12 P až C-403/12 P, EU:C:2015:4, bod 58).

61 — 14. bod odůvodnění nařízení č. 1007/2009.

62 — Rozsudek Nakajima v. Rada (C-69/89, EU:C:1991:186, bod 31); viz také nedávný rozsudek Rada a Parlament v. Komise a Komise v. Vereniging Milieudefensie a Stichting Stop Luchtverontreiniging Utrecht (C-401/12 P až C-403/12 P, EU:C:2015:4, bod 59).

63 — K pojmu „soft law“ srov. např. nedávné stanovisko generálního advokáta Cruze Villalóna ve věci Německo v. Rada (C-399/12, EU:C:2014:289, bod 97, s dalšími odkazy).

64 — Body 114 a 115 napadeného rozsudku.

98. Z článku 138 odst. 1 a 2 ve spojení s čl. 184 odst. 1 jednacího řádu vyplývá, že účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, bude uložena náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval; je-li neúspěšných účastníků řízení více, rozhodne Soudní dvůr o rozdělení nákladů řízení. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a navrhovatelé neměli ve věci úspěch, je důvodné uložit posledně uvedeným náhradu nákladů řízení. Navrhovatelé ponesou náklady řízení společně a nerozdílně, protože kasační opravný prostředek podali společně [65].

99. O nákladech řízení vynaložených Parlamentem a Radou je nutno rozhodnout odchylně. Tyto orgány, které do řízení v prvním stupni vstoupily jako vedlejší účastníci na podporu návrhových žádání Komise, se písemnou a ústní formou účastnily i řízení o kasačním opravném prostředku. Soudní dvůr může podle čl. 184 odst. 4 druhé věty jednacího řádu rozhodnout, že takovíto účastníci řízení ponesou vlastní náklady řízení.

100. Jak vyplývá z jeho znění („může“), posledně uvedené ustanovení sice v žádném případě nevylučuje, že Soudní dvůr může ve vhodných případech rozhodnout i jinak a navrhovatelům kasačního opravného prostředku, kteří neměli ve věci úspěch, uložit náhradu nákladů řízení vedlejšího účastníka řízení podporujícího návrhová žádání protistrany z prvního stupně, pokud tento – jako v projednávaném případě Parlament a Rada – bude mít v řízení o kasačním opravném prostředku úspěch [66]. V projednávaném případě však považuji za vhodné zůstat u pravidla stanoveného v čl. 184 odst. 4 druhé větě jednacího řádu. Ve prospěch takového řešení hovoří i čl. 140 odst. 1 ve spojení s čl. 184 odst. 1 jednacího řádu [67].

VI – **Závěry**

101. Na základě výše uvedených úvah navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl následovně:

1) Kasační opravný prostředek se zamítá.

2) Evropský parlament a Rada Evropské unie ponesou vlastní náklady řízení.

3) Ve zbývající části ponesou náklady řízení navrhovatelé kasačního opravného prostředku společně a nerozdílně.

65 — Rozsudek Akzo Nobel Chemicals a Akcros Chemicals v. Komise (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 123); v témže smyslu rozsudek D a Švédsko v. Rada (C-122/99 P a C-125/99 P, EU:C:2001:304, bod 65), v naposled uvedeném případě podali D a Švédské království dokonce dva oddělené kasační opravné prostředky, a přesto jim byla uložena povinnost ke společné a nerozdílné náhradě nákladů řízení.

66 — V tomto smyslu např. rozsudek Rada v. Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group (C-337/09 P, EU:C:2012:471, bod 112); v uvedeném případě byla Radě, jakožto navrhovatelce kasačního opravného prostředku, která neměla ve věci úspěch, uložena mimo jiné náhrada nákladů Audace, jakožto vedlejší účastnice řízení podporující návrhová žádání protistrany z prvního stupně, která měla úspěch ve věci v řízení o kasačním opravném prostředku.

67 — V tomto smyslu viz rozsudek Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Parlament a Rada (C-583/11 P, EU:C:2013:625, bod 116).